

Lekcja

Temat: Wstęp do programowania w Python

Historia języka programowania Python

Python został stworzony przez **Guido van Rossum** w latach 1989-1991 w Holandii. Nazwa nie pochodzi od węża, lecz od brytyjskiej grupy komediowej **Monty Python**, której Guido był fanem.

Prace nad nim rozpoczęły się pod koniec **1989** roku w **Centrum Matematyki i Informatyki** (CWI) w Amsterdamie, gdzie van Rossum szukał projektu, który mógłby zająć go w okresie świątecznym. **Python miał być następcą języka ABC**, który również rozwijano w CWI, ale van Rossum chciał stworzyć coś bardziej uniwersalnego i przyjaznego dla programistów.

Kluczowe etapy rozwoju:

- **1991: Premiera pierwszej wersji** – 20 lutego 1991 roku ukazała się publiczna wersja 0.9.0. Python był od początku projektem open source, co pozwoliło na szybki rozwój dzięki wkładowi społeczności.
- **Lata 90.: Rozwój w CWI i CNRI** – Do 1995 roku van Rossum rozwijał Pythona w CWI, a następnie przeniósł się do Corporation for National Research Initiatives (CNRI) w USA, gdzie wydał wersje do 1.6 włącznie. W tym okresie język zyskał kompatybilność z licencją GPL.
- **2000: Python 2.0 i BeOpen.com** – Van Rossum i zespół przenieśli się do BeOpen.com, gdzie wydano Pythona 2.0. Wkrótce potem powstała Python Software Foundation (PSF), która do dziś zarządza rozwojem języka.
- **2008: Python 3.0** – Wprowadzono znaczące zmiany, takie jak lepsza obsługa Unicode, co jednak spowodowało niekompatybilność z Pythonem 2.x. Przejście na "trójkę" trwało lata, a wsparcie dla Pythona 2 zakończyło się w 2020 roku.
- **2018: Rezygnacja van Rossuma** – Guido van Rossum, znany jako "Benevolent Dictator for Life" (BDFL), zrezygnował z roli lidera. Od tego czasu rozwój nadzoruje Steering Council wybrany przez społeczność.

Instalacja interpretera

Windows

1. Wejdź na <https://www.python.org/downloads/windows/>
2. Pobierz **Windows installer (64-bit)**
3. Zainstaluj (opcje standardowe)
4. Wykonaj polecenie: **py -3 -version**. Jeśli zainstalowałeś, poprawnie powinieneś otrzymać komunikat: **Python 3.14.2**
5. Kliknij **Win + I**
6. Kliknij **Aplikacje**, wybierz **Zaawansowane ustawienia aplikacji**. Po czym kliknij **Aliasy wykonywania aplikacji**
7. Zobaczysz listę. Przewiń w dół i znajdź:
  - python.exe
  - python3.exe

Przy nich są przełączniki (ON / OFF). Wyłącz dwie opcje python.exe, python3.exe

Uruchomienie skryptu

Wykonaj polecenie, w katalogu skryptu Python:

python nazwa_skrypu.py

Rozszerzony przykład Hello World

```
import sys
print("Hello, World!")

print("Witaj w świecie Pythona!")
print(f"Używasz Pythona w wersji: {sys.version}")

imie = input("Jak masz na imię? ")
print(f"Cześć {imie}! Miło Cię poznać!")
```

Podstawowe typy komentarzy

Komentarz jednowierszowy - zaczyna się od #

```
# To jest komentarz jednowierszowy
x = 10 # To też jest komentarz - po kodzie
```

Komentarz wielowierszowy - używamy trzech cudzysłówów """ lub ''''

To jest komentarz wielowierszowy.
Może zawierać wiele linii tekstu.
Często używany na początku pliku
lub do dokumentowania funkcji.

'''

To też jest poprawny
komentarz wielowierszowy.
Używaj zgodnie z konwencją projektu.

def oblicz_srednia(liczby):

'''

Funkcja oblicza średnią arytmetyczną z listy liczb.

Args:

liczby (list): Lista liczb całkowitych lub zmiennoprzecinkowych

Returns:

float: Średnia arytmetyczna

'''

return sum(liczby) / len(liczby) if liczby else 0

Oznaczanie TODO i FIXME

```
# TODO: Dodać obsługę błędów dla pustej listy
# FIXME: Naprawić wyciek pamięci przy dużych danych
# HACK: Tymczasowe rozwiązanie - wymaga refaktoryzacji
# NOTE: Ważna uwaga dotycząca wydajności
# OPTIMIZE: Można przyspieszyć przez caching

def przetworz_dane(dane):
    # TODO: Implementować walidację danych wejściowych
    # FIXME: Dla pustych danych zwracamy None - do poprawy
    if not dane:
        return None # FIXME: Powinien być wyjątek

    # ... reszta kodu ...
```

Wcięcia Pythonie:

```
if x > 0:
    print(x)
```

- **Dwukropiek** : mówi: zaraz będzie blok
- **Wcięcie** mówi, co należy do tego bloku

Przykład błędu

```
x = 5
if x > 0:
    print("x jest dodatnie") # Błąd: brak wcięcia
```

Wynik:

IndentationError: expected an indented block

Poprawnie

```
x = 5
if x > 0:
    print("x jest dodatnie") # wcięcie = 4 spacje (standard)
```

1. Typy numeryczne int - liczby całkowite

```
# Przykłady
liczba_calkowita = 42
ujemna = -10
duza_liczba = 1_000_000 # podkreślniki dla czytelności, równoważne 1000000
binarna = 0b1010 # 10 w systemie dziesiętnym
""" od prawej liczymy
    • 1 × 23 = 8
    • 0 × 22 = 0
    • 1 × 21 = 2
    • 0 × 20 = 0
```

```
"""
```

```
szesnastkowa = 0xFF # 255

# Zastosowania: liczniki, ID, indeksy, obliczenia finansowe
cena_produktu = 299
ilosc_sztuk = 5
id_uzytkownika = 12345
```

float - liczby zmiennoprzecinkowe

```
# Przykłady
pi = 3.14159
temperatura = -5.5
duza_liczba = 1.23e6 #  $1.23 \times 10^6 = 1230000.0$ 
```

```
# Zastosowania: obliczenia naukowe, finanse, pomiary
cena_netto = 19.99
waga = 2.5
srednia = 4.75
```

complex - liczby zespolone

```
# Przykłady
liczba_zespolona = 3 + 4j
inna = complex(2, -3) #  $2 - 3j$ 
```

```
# Zastosowania: inżynieria, fizyka, przetwarzanie sygnałów
impedancja = 50 + 100j # zamiast i używa się j (zgodnie z konwencją inż. elektryków).
```

2. Typy tekstowe str - ciągi znaków

```
# Przykłady
imie = "Anna"
nazwisko = 'Kowalska'
wielolinijkowy = """To jest
wielolinijkowy
tekst"""
f_string = f"Witaj {imie}!" # f-string (Python 3.6+)
```

```
# Zastosowania: komunikaty, dane tekstowe, parsowanie
email = "user@example.com"
wiadomosc = "Dziękujemy za zakupy!"
sciezka = "C:/Users/Dokumenty"
```

3. Typy sekwencyjne list - listy (mutable)

```
# Przykłady
lista_liczb = [1, 2, 3, 4, 5]
lista_mieszana = [1, "dwa", 3.0, True]
lista_2d = [[1, 2], [3, 4]]
```

```
# Zastosowania: kolekcje elementów, wyniki zapytań, tymczasowe przechowywanie
```

```
zakupy = ["mleko", "chleb", "jajka"]
wyniki_testu = [85, 92, 78, 90]
```

tuple - krotki (immutable)

Tuple (krotka) to uporządkowana kolekcja danych, której **nie da się zmienić po utworzeniu**, idealna do bezpiecznych, stałych struktur.

```
# Przykłady
wspolrzedne = (10, 20)
kolory_rgb = (255, 128, 0)
pojedyńczy_element = (5,) # UWAGA: przecinek jest konieczny!
```

```
# Zastosowania: stałe zbiory danych, zwracanie wielu wartości z funkcji
wymiary = (1920, 1080) # rozdzielcość
data_urodzenia = (1990, 5, 15)
```

range - zakresy

range to **typ sekwencyjny**, który reprezentuje **zakres liczb. Nie tworzy od razu listy liczb**. Generuje je „w locie” (jest wydajny pamięciowo). Najczęściej używany w pętlach for

```
# Przykłady
zakres1 = range(5)      # 0, 1, 2, 3, 4
zakres2 = range(1, 6)    # 1, 2, 3, 4, 5
zakres3 = range(0, 10, 2) # 0, 2, 4, 6, 8

# Zastosowania: iteracje w pętlach, generowanie indeksów
for i in range(3):
    print(f"Powtóżenie {i}")

indeksy = list(range(len(["a", "b", "c"]))) # [0, 1, 2]
```

4. Typy mapujące

dict - słowniki

Mapowanie = przyporządkowanie wartości do **unikalnego klucza**. W Pythonie typ mapujący to **dict**. Każdy klucz **może wystąpić tylko raz**. Wartości mogą się powtarzać i mogą być **dowolnego typu**

```
# Przykłady
student = {
    "imie": "Jan",
    "nazwisko": "Kowalski",
    "wiek": 21,
    "oceny": [4.5, 5.0, 4.0]
}

pusty_słownik = {}
słownik_z_kluczami = dict(a=1, b=2)

# Zastosowania: konfiguracje, bazy danych w pamięci, mapowania
konfiguracja = {
    "host": "localhost",
    "port": 8080,
    "debug": True
```

```
}
```

```
ksiazka_telefoniczna = {
    "Anna": "123-456-789",
    "Jan": "987-654-321"
}
```

5. Typy zbiorów

set - zbiory (mutable, unikalne elementy)

```
# Przykłady
zbior_liczb = {1, 2, 3, 3, 2} # {1, 2, 3}
zbior_mieszany = {"a", 1, 3.14, True}

# Zastosowania: usuwanie duplikatów, operacje matematyczne na zbiorach
unikalne_slowa = set(["kot", "pies", "kot", "ptak"]) # {"kot", "pies", "ptak"}
```

frozenset - zamrożone zbiory (immutable)

frozenset to: **niemodyfikowalny (immutable) zbiór**. Działa podobnie do **set**. Przechowuje **unikalne elementy** oraz podobnie **działa jak tuple**. Frozenset **nie można go zmieniać**.

Różnica: set vs frozenset

set – można zmieniać

```
s = {1, 2, 3}
s.add(4)    # OK
s.remove(2) # OK
```

frozenset – NIE można zmieniać

```
fs = frozenset([1, 2, 3])

fs.add(4)    # AttributeError
fs.remove(2) # AttributeError
```

```
# Przykłady
zamrozony_zbior = frozenset([1, 2, 3, 3, 2]) # frozenset({1, 2, 3})

# Zastosowania: klucze w słownikach, stałe zbiory
klucze_słownika = {
    frozenset([1, 2]): "wartość",
    frozenset(["a", "b"]): "inna wartość"
}
```

6. Typy logiczne

bool - wartości logiczne

```
# Przykłady
prawda = True
falsz = False
wynik_porownania = 10 > 5 # True

# Zastosowania: warunki, flagi, stany
jest_zalogowany = True
ma_dostep = False
```

7. Typy binarne bytes - bajty (immutable)

bytes to: **niemodyfikowalna (immutable) sekwencja bajtów**. Każdy bajt ma wartość **0-255**. Czyli nie tekst, nie liczby, **surowe dane binarne**

```
# Przykłady
bajty = b'hello'
bajty_od_listy = bytes([65, 66, 67]) # b'ABC'

# Zastosowania: dane binarne, pliki, sieć
dane_plikowe = b'\x89PNG\r\n\x1a\n' # nagłówek PNG
```

bytearray - tablice bajtów (mutable)

bytearray to: **modyfikowalna (mutable) sekwencja bajtów**. Każdy element: **liczba 0-255** („bajty do edycji”)

```
# Przykłady
modyfikowalne_bajty = bytearray(b'hello')
modyfikowalne_bajty[0] = 72 # H zamiast h -> b'Hello'

# Zastosowania: modyfikacja danych binarnych, bufore
bufor = bytearray(1024) # bufor 1KB
```

memoryview - widok pamięci

memoryview to: **widok na istniejący blok pamięci, w którym nie można kopiowania danych**. Działa na: bytes, bytearray, array, numpy itd. To **nie są dane** – to **okno na dane**.

```
# Przykłady
bajty = b'abcdef'
widok = memoryview(bajty)
print(widok[1:4].tobytes()) # b'bcd'

# Zastosowania: efektywna praca z dużymi danymi binarnymi
```

8. Specjalne typy NoneType - wartość None

None to: **specjalna wartość oznaczająca „brak wartości”**

```
x = None  
print(type(x)) # <class 'NoneType'>
```

None to nie 0, nie "" i nie False. Zastosowanie, kiedy coś **nie istnieje**, coś **jeszcze nie zostało ustawione**, funkcja **nic nie zwraca**, operacja **nie ma sensu**

```
# Przykłady  
brak_wartosci = None  
domyslna = None  
  
# Zastosowania: reprezentacja braku wartości, domyślne argumenty  
def znajdz_uzytownika(id):  
    if id in baza_danych:  
        return baza_danych[id]  
    return None
```

9. Typy z modułów

Decimal - liczby dziesiętne (dokładne)

```
from decimal import Decimal  
  
# Przykłady  
cena = Decimal('19.99')  
podatek = Decimal('0.23')  
kwota = cena * (1 + podatek)  
  
# Zastosowania: obliczenia finansowe (unikamy błędów zaokrągleń)
```

Fraction - ułamki zwykłe

```
from fractions import Fraction  
  
# Przykłady  
polowa = Fraction(1, 2)  
trzecia = Fraction(1, 3)  
suma = polowa + trzecia # Fraction(5, 6)  
  
# Zastosowania: obliczenia symboliczne, matematyka
```

Typy danych do nadrobienia

Lekcja

Temat: Operatory, wyrażenia, if – elif – else, Pętle: For (z range i iterable), while; break, continue, else w pętlach w Python

1. Operatory Arytmetyczne

Używane do wykonywania podstawowych operacji matematycznych.

```
# Przykłady operatorów arytmetycznych
a = 10
b = 3

print(f"a = {a}, b = {b}")
print(f"Dodawanie: a + b = {a + b}")           # 13
print(f"Odejmowanie: a - b = {a - b}")         # 7
print(f"Mnożenie: a * b = {a * b}")            # 30
print(f"Dzielenie: a / b = {a / b}")            # 3.3333333333333335
print(f"Dzielenie całkowite: a // b = {a // b}") # 3
print(f"Reszta z dzielenia: a % b = {a % b}")   # 1
print(f"Potęgowanie: a ** b = {a ** b}")        # 1000

# Operatory przypisania z operacją
c = 5
c += 2 # równoważne: c = c + 2
print(f"c += 2: {c}") # 7

c *= 3 # c = c * 3
print(f"c *= 3: {c}") # 21
```

2. Operatory Porównania

Zwracają wartości logiczne (True/False) porównując wartości.

```
x = 10
y = 5
z = 10

print(f"x = {x}, y = {y}, z = {z}")
print(f"Równe: x == y -> {x == y}")          # False
print(f"Równe: x == z -> {x == z}")          # True
print(f"Różne: x != y -> {x != y}")          # True
print(f"Większe: x > y -> {x > y}")          # True
print(f"Mniejsze: x < y -> {x < y}")          # False
```

```

print(f"Większe lub równe: x >= z -> {x >= z}") # True
print(f"Mniejsze lub równe: y <= x -> {y <= x}") # True

# Porównania łańcuchów
print(f"'abc' == 'abc' -> {'abc' == 'abc'}") # True
print(f"'abc' != 'def' -> {'abc' != 'def'}") # True
"""

Każdy znak ma swój numer Unicode:
ord('a') # 97
ord('b') # 98
"""

print(f"'a' < 'b' -> {'a' < 'b'}") # True (porównanie leksykograficzne)

```

3. Operatory Logiczne

Używane do łączenia wyrażeń logicznych.

```

# Podstawowe operatory logiczne
a = True
b = False

print(f"a = {a}, b = {b}")

Tabela prawdy - and
Operator and zwraca True tylko wtedy, gdy oba warunki są True.
a           b           a and b
True        True        True
True        False       False
False       True        False
False       False       False
"""

print(f"AND: a and b -> {a and b}") # False
"""

Tabela prawdy - or
Operator or zwraca True, jeśli chociaż jeden warunek jest True.
a           b           a or b
True        True        True
True        False       True
False       True        True
False       False       False
"""

print(f"OR: a or b -> {a or b}") # True
print(f"NOT: not a -> {not a}") # False

# Praktyczne zastosowanie
wiek = 25
zarobki = 5000

# Sprawdzanie wielu warunków
if wiek >= 18 and zarobki > 3000:

```

```

print("Możesz wziąć kredyt") # Wykona się

# Sprawdzanie czy wartość jest w zakresie
if 18 <= wiek <= 65:
    print("W wieku produkcyjnym") # Wykona się

# Ćwiczenie: sprawdzenie, czy x spełnia wszystkie warunki
x = 10
if x > 5 and x < 15 and x != 12:
    print("x spełnia wszystkie warunki") # Wykona się

```

4. Operatory Bitowe

```

# Operacje bitowe
"""

System binarny to dzielenie przez 2:
10 / 2 = 5 reszta 0
5 / 2 = 2 reszta 1
2 / 2 = 1 reszta 0
1 / 2 = 0 reszta 1
"""

a = 10 # 1010 w systemie binarnym bin(10), bin(10)[2:], format(10, 'b')
b = 6 # 0110 w systemie binarnym

print(f'a = {a} (bin: {bin(a)}), b = {b} (bin: {bin(b)})')
print(f"AND bitowe: a & b = {a & b}") # 2 (0010)
print(f"OR bitowe: a | b = {a | b}") # 14 (1110)
print(f"XOR bitowe: a ^ b = {a ^ b}") # 12 (1100)
print(f"NOT bitowe: ~a = {~a}") # -11 (dopełnienie)
"""

10 (dziesiątkie) = 1010 (binarnie)
Bo 1*8 + 0*4 + 1*2 + 0*1 = 10
<< 1 oznacza:
    ↵ przesuwamy wszystkie bity o jedno miejsce w lewo
    ↵ na końcu dopisujemy 0
10100
1*16 + 0*8 + 1*4 + 0*2 + 0*1 = 20

"""

print(f"Przesunięcie w lewo: a << 1 = {a << 1}") # 20 (10100)

"""

10 (dziesiątkie) = 1010 (binarnie)
Bo 1*8 + 0*4 + 1*2 + 0*1 = 10
>> 1 oznacza:
    ↵ przesuwamy wszystkie bity o jedno miejsce w prawo

    1010    (10)
>> 1
-----
    0101    (5)
0*8 + 1*4 + 0*2 + 1*1 = 5
"""

print(f"Przesunięcie w prawo: a >> 1 = {a >> 1}") # 5 (0101)

```

```

# Praktyczne zastosowanie - sprawdzanie parzystości
"""
print(f"7 = {bin(7)[2:]}")    # 111
print(f"1 = {bin(1)[2:]}")    #   1 czyli 001
Operacja AND (&)
    Bit A      Bit B      Wynik
1           1           1
1           0           0
0           1           0
0           0           0
      111      (7)
&  001      (1)
-----
      001
"""

liczba = 7
if liczba & 1: # Ostatni bit = 1 dla liczb nieparzystych
    print(f"{liczba} jest nieparzysta")
else:
    print(f"{liczba} jest parzysta")

```

5. Priorytety Operatorów

Kolejność wykonywania działań.

```

# Przykłady priorytetów
wynik = 2 + 3 * 4 # Mnożenie ma wyższy priorytet
print(f"2 + 3 * 4 = {wynik}") # 14, nie 20

# Używanie nawiasów do zmiany kolejności
wynik = (2 + 3) * 4
print(f"(2 + 3) * 4 = {wynik}") # 20

# Przykład złożony
wynik = 5 + 2 ** 3 * 4 / 2 - 1
print(f"5 + 2 ** 3 * 4 / 2 - 1 = {wynik}")
# Kolejność: potęgowanie -> mnożenie/dzielenie -> dodawanie/odejmowanie

# Tabela priorytetów (od najwyższych do najniższych):
# 1. ** (potęgowanie)
# 2. +x, -x, ~x (jednoargumentowe)
# 3. *, /, //, %
# 4. +, - (dwuargumentowe)
# 5. <<, >> (przesunięcia bitowe)
# 6. & (AND bitowe)
# 7. ^ (XOR bitowe)
# 8. | (OR bitowe)
# 9. ==, !=, >, >=, <, <= (porównania)
# 10. not (logiczne NOT)
# 11. and (logiczne AND)
# 12. or (logiczne OR)

```

6. Wyrażenia Warunkowe

Instrukcje warunkowe i wyrażenia warunkowe (ternarne).

```
# Podstawowa instrukcja if-elif-else
liczba = 15

if liczba > 0:
    print("Liczba dodatnia")
elif liczba < 0:
    print("Liczba ujemna")
else:
    print("Zero")

# Zagnieżdżone warunki
wiek = 20
ma_prawo_jazdy = True

if wiek >= 18:
    if ma_prawo_jazdy:
        print("Możesz prowadzić samochód")
    else:
        print("Jesteś pełnoletni, ale nie masz prawa jazdy")
else:
    print("Jesteś niepełnoletni")

# Wyrażenie warunkowe (ternarne)
x = 10
y = 20

# Składnia: wartość_if_true if warunek else wartość_if_false
mniejsza = x if x < y else y
print(f"mniejsza liczba: {mniejsza}") # 10

# Praktyczny przykład - kategoria wiekowa
wiek = 25
kategoria = "dziecko" if wiek < 18 else ("dorosły" if wiek < 65 else "senior")
print(f"Wiek {wiek}: {kategoria}") # dorosły

# Operator walrus (:=) - dostępny od Python 3.8
# Pozwala na przypisanie wartości w ramach wyrażenia
if (n := len([1, 2, 3, 4])) > 3:
    print(f"Lista ma {n} elementów, czyli więcej niż 3")
```

if - elif - else

Używasz, gdy masz **kilka możliwych warunków**.

Przykład 1: Oceny szkolne

```
# System oceniania
punkty = 85
```

```

if punkty >= 90:
    ocena = "A"
    print("Celujący!")
elif punkty >= 80:
    ocena = "B"
    print("Bardzo dobry!")
elif punkty >= 70:
    ocena = "C"
    print("Dobry!")
elif punkty >= 60:
    ocena = "D"
    print("Dostateczny!")
else:
    ocena = "F"
    print("Niedostateczny!")

print(f"Za {punkty} punktów otrzymujesz ocenę: {ocena}")

```

Przykład 2: Weryfikacja wieku

```

wiek = int(input("Podaj swój wiek: "))

if wiek < 0:
    print("Wiek nie może być ujemny!")
elif wiek < 13:
    print("Jesteś dzieckiem")
elif wiek < 18:
    print("Jesteś nastolakiem")
elif wiek < 65:
    print("Jesteś osobą dorosłą")
else:
    print("Jesteś seniorem")

# Sprawdzenie dodatkowych uprawnień
if wiek >= 18:
    print("Jesteś pełnoletni(a)")
    if wiek >= 21:
        print("Możesz legalnie pić alkohol w USA")
    if wiek >= 65:
        print("Przysługuje Ci emerytura")

```

2. Zagnieżdżone Warunki

Zagnieżdżone `if` pozwalają na tworzenie bardziej złożonych struktur decyzyjnych.

Przykład 1: System logowania

```
# Symulacja systemu Logowania
poprawny_login = "admin"
poprawne_haslo = "secret123"
login_wprowadzony = "admin"
haslo_wprowadzone = "secret123"
kod_2fa = "7890"
if login_wprowadzony == poprawny_login:
    print("Login poprawny")

if haslo_wprowadzone == poprawne_haslo:
    print("Hasło poprawne")

    if input("Podaj kod 2FA: ") == kod_2fa:
        print("Logowanie udane! Witamy w systemie.")
    else:
        print("Błędny kod 2FA!")
else:
    print("Błędne hasło!")
else:
    print("Błędny login!")
```

3. Ternary Operator (Operator Trójargumentowy)

Skrócona składnia dla prostych warunków.

Składnia: wartość_if_true if warunek else wartość_if_false

Przykład 1: Podstawowe użycie

```
# Tradycyjne podejście
liczba = 10
if liczba % 2 == 0:
    parzystosc = "parzysta"
else:
    parzystosc = "nieparzysta"

# To samo z ternary operator
liczba = 10
parzystosc = "parzysta" if liczba % 2 == 0 else "nieparzysta"
print(f'Liczba {liczba} jest {parzystosc}')
```

1. Pętla for z range()

Podstawowe użycie range()

```
# range(stop) - generuje liczby od 0 do stop-1
print("range(5):")
for i in range(5):
    print(i) # 0, 1, 2, 3, 4

# range(start, stop) - od start do stop-1
print("\nrange(2, 7):")
for i in range(2, 7):
    print(i) # 2, 3, 4, 5, 6

# range(start, stop, step) - z krokiem
print("\nrange(0, 10, 2):")
for i in range(0, 10, 2):
    print(i) # 0, 2, 4, 6, 8

# Ujemny krok - liczenie wstecz
print("\nrange(10, 0, -2):")
for i in range(10, 0, -2):
    print(i) # 10, 8, 6, 4, 2
```

2. Pętla for z iterable obiektami

Iteracja przez różne typy danych

```
# Listy
print("Iteracja przez listę:")
liczby = [10, 20, 30, 40, 50]
for liczba in liczby:
    print(liczba * 2)

# Napisy (stringi)
print("\nIteracja przez string:")
for litera in "Python":
    print(litera.upper(), end=" ")

# Krotki (tuple)
print("\n\nIteracja przez krotkę:")
wspolrzedne = (3, 5, 7, 9)
for wartosc in wspolrzedne:
    print(f"Wartość: {wartosc}")
```

```

# Słowniki
print("\nIteracja przez słownik:")
student = {'imie': 'Jan', 'wiek': 21, 'kierunek': 'Informatyka'}
for klucz in student:
    print(f"{klucz}: {student[klucz]}\n")

# Zbiory
print("\nIteracja przez zbiór:")
unikalne_liczby = {1, 3, 5, 3, 7, 1}
for liczba in unikalne_liczby:
    print(f"Unikalna: {liczba}")

```

3. Pętla while

Podstawowe zastosowania

```

# 1. Proste liczenie
print("Liczenie do 5:")
licznik = 1

while licznik <= 5:
    print(licznik)
    licznik += 1

# 2. Symulacja gry - zgadywanie liczby
import random
print("\nGra w zgadywanie liczby:")

# losuje liczbę całkowitą (int) z zakresu od 1 do 50. Włącznie z 1 i 50
liczba_do_zgadniecia = random.randint(1, 50)
prob = 0
zgadniete = False

while not zgadniete and prob < 7:
    prob += 1
    strzel = int(input(f"Próba {prob}/7. Zgadnij liczbę (1-50): "))

    if strzel == liczba_do_zgadniecia:
        print(f"Brawo! Zgadłeś za {prob}. razem!")
        zgadniete = True
    elif strzel < liczba_do_zgadniecia:
        print("Za mało!")
    else:
        print("Za dużo!")

```

```

if not zgadniete:
    print(f"Przegrałeś! Liczba to: {liczba_do_zgadniecia}")

# 3. Kalkulator - menu z opcjami
print("\nProsty kalkulator (wpisz 'koniec' aby wyjść):")
while True:
    print("\n1. Dodawanie")
    print("2. Odejmowanie")
    print("3. Mnożenie")
    print("4. Dzielenie")
    print("5. Koniec")

wybor = input("Wybierz opcję (1-5): ")

if wybor == '5' or wybor.lower() == 'koniec':
    print("Do widzenia!")
    break

if wybor in ['1', '2', '3', '4']:
    a = float(input("Podaj pierwszą liczbę: "))
    b = float(input("Podaj drugą liczbę: "))

    if wybor == '1':
        print(f"{a} + {b} = {a+b}")
    elif wybor == '2':
        print(f"{a} - {b} = {a-b}")
    elif wybor == '3':
        print(f"{a} x {b} = {a*b}")
    elif wybor == '4':
        if b != 0:
            print(f"{a} ÷ {b} = {a/b}")
        else:
            print("Błąd: Nie można dzielić przez zero!")
    else:
        print("Nieprawidłowy wybór!")

```

4. Instrukcje break, continue i else

break - natychmiastowe przerwanie pętli

```

# Szukanie pierwszej liczby podzielnej przez 7
print("Szukanie pierwszej liczby podzielnej przez 7:")
for i in range(1, 51):
    if i % 7 == 0:
        print(f"Znaleziono: {i}")
        break # przerywa pętlę natychmiast

```

```

    print(f"Sprawdzam {i}...")
print("Koniec wyszukiwania")

# Wyszukiwanie w liście
print("\nWyszukiwanie w liście książek:")
książki = [
    "Harry Potter",
    "Władca Pierścieni",
    "Gra o Tron",
    "Mały Książę",
    "Hobbit"
]
szukana = "Mały Książę"

for książka in książki:
    if książka == szukana:
        print(f"✓ Znaleziono: {książka}")
        break
    print(f"Sprawdzam: {książka}")
else:
    print("Książka nie została znaleziona")

# Break w pętli while
print("\nLimitowane próby logowania:")
hasło = "tajne123"
proby = 3

while proba > 0:
    wprowadzone = input(f"Pozostało prób: {proba}. Podaj hasło: ")
    if wprowadzone == hasło:
        print("Logowanie udane!")
        break
    else:
        print("Błędne hasło!")
    proba -= 1

if proba == 0:
    print("Konto zablokowane!")

```

continue - pominięcie bieżącej iteracji

```

# Wyświetlanie tylko liczb nieparzystych
print("Liczby nieparzyste 1-10:")
for i in range(1, 11):
    if i % 2 == 0: # jeśli parzysta
        continue # pomin resztę tej iteracji
    print(i)

```

```

# Przetwarzanie danych z pominięciem błędnych
print("\nPrzetwarzanie listy z błędnymi danymi:")
dane = [10, 0, 5, "błąd", 15, 0, 20]

for wartosc in dane:
    if not isinstance(wartosc, (int, float)):
        print(f"Pomijam nieprawidłowy typ: {wartosc}")
        continue

    if wartosc == 0:
        print("Pomijam zero (nie można dzielić)")
        continue

    print(f"100 / {wartosc} = {100/wartosc:.2f}")

# Filtrowanie listy
print("\nFiltrowanie listy słów:")
slowa = ["kot", "pies", "", "papuga", None, "chomik", " "]

for słowo in slowa:
    if not słowo or not isinstance(słowo, str):
        continue

    słowo = słowo.strip()
    if not słowo: # puste po usunięciu spacji
        continue

    print(f"Długość słowa '{słowo}': {len(słowo)}")

```

else w pętlach - wykonuje się gdy pętla nie została przerwana przez break

```

# Sprawdzanie czy liczba jest pierwsza
def czy_pierwsza(n):
    if n < 2:
        return False

    for i in range(2, int(n**0.5) + 1):
        if n % i == 0:
            print(f"{n} nie jest pierwsza (dzieli się przez {i})")
            break
    else:
        # Wykona się tylko jeśli pętla nie została przerwana przez break
        return True
    return False

print("Sprawdzanie liczb pierwszych:")
for liczba in [2, 3, 4, 5, 17, 21, 29]:
    if czy_pierwsza(liczba):

```

```
        print(f"{liczba} JEST liczbą pierwszą")
else:
    print(f"{liczba} NIE JEST liczbą pierwszą")

# Szukanie elementu w liście
print("\nSzukanie wartości w liście:")
lista = [10, 20, 30, 40, 50]
szukana = 35

for element in lista:
    if element == szukana:
        print(f"Znaleziono {szukana}")
        break
else:
    # Wykona się tylko jeśli nie znaleziono elementu
    print(f"Nie znaleziono {szukana} w liście")

# Weryfikacja danych wejściowych
print("\nWeryfikacja wprowadzonych liczb:")
while True:
    try:
        liczba = int(input("Podaj liczbę dodatnią: "))
        if liczba <= 0:
            print("Liczba musi być dodatnia!")
            continue
        break # jeśli doszliśmy tutaj, liczba jest poprawna
    except ValueError:
        print("To nie jest poprawna liczba!")
    else:
        # W pętlach while, else wykonuje się jeśli nie było break
        # (ale tutaj break jest, więc else się nie wykona)
        print("Ta wiadomość się nie pojawi")

print(f"Wprowadzono poprawną liczbę: {liczba}")
```